

Finanšu ministrija

**Sabiedriskā labuma sistēmas
pilnveidošana:
filantropijas veicināšana, caurskatāmība
un administratīvā sloga mazināšana**

Rīga, 2020.gada 25.novembris

Finanšu ministrija

1. Informatīvā ziņojuma izstrāde

1. Pēc FM iniciatīvas no 2019.gada nogalē tika organizētas vairākas **Domnīcas** par sabiedriskā labuma sistēmas (SLO) pilnveidošanu, kurās piedalījās **20 SLO pārstāvji**.
2. Tika **izstrādāts** Sabiedriskā labuma sistēmas pilnveidošanas koncepcijas projekts.
3. Koncepciju prezentēja Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda rīkotajā **konferencē** 2019.gada novembrī.
4. 2020.gada janvārī-martā FM organizēja arī **iekšējas Domnīcas** par SLO saimniecisko darbību un SLO administratīvā sloga mazināšanu, piesaistot četrus SLO pārstāvjus. Domnīcu norises laikā tika intervēti SLO pārstāvji.
5. FM izstrādāja **informatīvā ziņojuma projektu** par SLO darbību un attīstību.
 - šobrīd Domnīcas dalībnieki turpina diskusiju par **informatīvajā ziņojumā** iekļautajiem pasākumiem.

Finanšu ministrija

Par SLO darbību un attīstību

Informatīvais ziņojums ietver:

1. Ievads.
2. SLO sasaiste ar Latvijas Nacionālajā attīstības plāna 2021.–2027. gadam noteiktajiem mērķiem.
3. Sabiedriskā labuma sistēma Latvijā un tās pilnveidošana.
4. SLO saimnieciskā darbība un tās regulējums.
5. SLO darbības atklātums un caurskatāmība, informācijas pieejamība sabiedrībai.
6. Sabiedriskā labuma sistēmas administratīvā sloga mazināšana:
 - 6.1. Divpakāpju SLO sistēma;
 - 6.2. Administratīvā sloga mazināšana SLO.
7. Sabiedriskā labuma komisijas darba pilnveidošana.

Finanšu ministrija

2. SLO (NVO) loma Latvijas Nacionālajā attīstības plāna 2021.–2027. gadam mērķu sasniegšanā

- Informatīvajā ziņojumā izvirzītie mērķi ietver arī filantropijas kultūras un brīvprātīgā darba attīstības veicināšanu, tādejādi iekļaujoties NAP2027 vīzijā par Latviju kā valsti, kur ikviens cilvēks **jūtas labi un kurā cilvēki rūpējas un atbalsta viens otru.**
- Informatīvā ziņojuma **pielikumā “NAP2027 prioritāšu pamatojuma avotos konstatēto problēmu sasaiste ar Labklājības indeksā iekļautajiem virzieniem”** ir apkopotas NAP2027 prioritāšu pamatojums un konstatētās problēmas saistībā ar Labklājības indeksa rādītājiem.
- Informatīvajā ziņojumā iestrādāti priekšlikumi, kas veicinās NAP2027 izvirzīto Rīcības virzienu mērķu sasniegšanu.

Finanšu ministrija

3. Sabiedriskā labuma sistēma Latvijā (jau tika atrunāts 2019.g. Koncepta projektā)

SLO sistēmas pilnveidošana - SLO statuss tikai tādām organizācijām, kuru SL darbība ir nepārprotami redzama, un SLO raksturo:

1. **dibināšanas misija un mērķis:** ar kādu nolūku SLO dibināta – kāds ir sabiedriskais labums;
2. **rezultatīvais rādītājs:** kam sabiedriskais labums tiek nodrošināts – kāda ir mērķa grupa;
3. **darbības raksturojums:** kādā veidā sabiedriskais labums tiks nodrošināts. Sabiedriskais labums var būt pieejams attiecīgajai mērķa auditorijai bez maksas, bet atsevišķos gadījumos tā nodrošināšanai var būt nepieciešams personu līdzfinansējums jeb daļēja izdevumu segšana.

Finanšu ministrija

3. Sabiedriskā labuma sistēma Latvijā (jau tika atrunāts 2019.g. Koncepta projektā)

Nepieciešamie pasākumi sabiedriskā labuma (SL) sistēmas sakārtošanai – atbilstoša juridiskā ietvara un statusa apzināšana:

- 1) Juridiskā formas maiņa NVO, kuras:
 - galvenokārt veic regulāru saimniecisko darbību ar sociālo ietekmi;
 - dzīvokļu īpašnieku biedrības;
 - slēptā komercdarbība (izmanto SLO statusu nodokļu optimizēšanai un personīgā labuma gūšanai).
- 2) NVO, kuras neveic SL darbību, SLO statuss netiek saglabāts, tās turpina darboties kā NVO:
 - biedru labuma organizācijas (NVO, kurām vairāk nekā 50% no mērķa grupas – ir biedri, kuri neattiecas uz sociāli mazaizsargāto un trūcīgo personu grupu, un kuri darbojas, lai apmierinātu biedru un ar tiem saistītu personu privātās intereses un vajadzības);
 - profesionālās nozaru organizācijas.

Svarīgi paredzēt ērtu procedūru pārejai.

Finanšu ministrija

5. SLO darbības atklātums un caurskatāmība

FM 2020.gadā veica **aptauju**, lai:

- izprastu ziedotāju motivāciju ziedojumu veikšanai;
- saprastu, vai informācijas pieejamība par konkrētās SLO darbību ietekmē lēmuma pieņemšanu par ziedojuma veikšanu.

Aptaujā piedalījās **204 respondenti**:

- 178 fiziskas personas jeb 87,3%;
- 26 juridiskas personas jeb 12,7%.

Finanšu ministrija

5. SLO darbības atklātums un caurskatāmība

FM aptaujas **rezultāti**:

- 70,1 % aptaujāto pirms ziedojuma veikšanas veic publiski pieejamās informācijas izpēti par SLO;
- 68,2% ir interese iepazīties ar organizācijas finanšu informāciju (piemēram, informāciju par saņemto ziedojumu izlietojumu);
- 46,6% izpētei izmanto organizācijas mājaslapas, 28,5% citas mājas lapas;
- 9,4% izmanto organizācijas finanšu pārskatus un 7,4% VID SLO datu bāzi.

Finanšu ministrija

5. SLO darbības atklātums un caurskatāmība

Secinājumi par aptaujā sniegtajiem viedokļiem:

1. Ziedotāji (potenciālie ziedotāji) ir ieinteresēti **informācijas pieejamībā** par SLO darbību;
2. No pieejamās **informācijas kvalitātes** ir atkarīgs ziedotāja, kā arī citu ieinteresēto pušu atbalsts SLO;
3. SLO mājas lapa/tīmekļa vietne kā **komunikācijas un informācijas rīks** ar iesaistītām pusēm šobrīd tiek izmantots tikai apmēram 50% gadījumos.

Finanšu ministrija

5. SLO darbības atklātums un caurskatāmība

Gan aptaujas rezultāti, gan citu valstu pētījumi pierāda, ka **informācijai par SLO darbību** ir jāatbilst pieciem kritērijiem:

- tā ir **pilnīga** - gada pārskati ir visaptveroši un ietver būtiskos finanšu un nefinanšu jautājumus, atspoguļo visus būtiskākos notikumus;
- tā ir **brīvi pieejama** - bezmaksas pieeja gada pārskatiem internetā, īpaši NVO paredzētās tīmekļa vietnēs;
- tā ir **pārskatāma** – sagatavotie pārskati ir saprotami un tie skaidri un nepārprotami atspoguļo organizācijas veiktās aktivitātes, sasniegtos rezultātus;
- **atklātība** – papildinot un nodrošinot informācijas caurskatāmību, lietotājs gūst vispusīgu priekšstatu par organizācijas darbību;
- **būtiskums** - ļauj novērtēt organizācijas darbības rezultātus, to ietekmi un ietver informāciju par organizācijas nākotnes mērķiem.

Finanšu ministrija

5. SLO darbības caurskatāmība un informācijas pieejamība sabiedrībai

SLO sabiedriskā labuma darbības publiskuma nodrošināšana un pieejamība:

1. Visu SLO nozīmīguma sabiedrībā popularizēšanai un filantropijas kultūras attīstībai būtu jāvienojas par SLO (NVO) **vienotās komunikācijas platformas izveidi**;
2. Komunikācijas platformas jeb SLO kompetences centra izveides projektu īsteno **sadarbojoties nevalstiskajam un valsts sektoram** (SIF, FM, VID, VARAM, TM, LR UR, KM, LM, IzM, VK);
3. Komunikācijas platformā **SLO būtu iespēja**:
 - ievietot saiti uz esošo organizācijas tīmekļa vietni,
 - veidot savas organizācijas profilu,
 - ievietot informāciju par savas organizācijas finanšu un nefinanšu rādītājiem, darbības rezultātiem;
 - ievietot video un audio materiālus.

Finanšu ministrija

6. SL sistēmas administratīvā sloga mazināšana (daļēji tika atrunāts 2019.g. Koncepta projektā)

Informatīvajā ziņojumā izvērtētas iespējas SLO **samazināt administratīvo slogu:**

- līdzsvarojot valsts sniegtās priekšrocības ar attiecīgajām uzraudzības funkcijām;
- ieviešot principu – jo mazāk priekšrocību organizācija izmanto, jo mazāk tai ir pienākumu un otrādi;
- samērojot valsts noteikto priekšrocību izmantošanas apjomu ar atbilstīgu atskaitīšanās un uzraudzības sistēmu;
- **SLO1/SLO2:** ieviešot divu pakāpju SLO sistēmu, organizācijai būs tiesības izvēlēties vēlamo SLO pakāpi ar attiecīgām uzraudzības prasībām;
- SLO1 tiks noteiktas vienkāršotas uzraudzības prasības.

Finanšu ministrija

6.2. Administratīvā sloga mazināšana SLO (2020.gada padziļinātas izpētes rezultāts)

SLO, **atskaitoties** par darbību un finansējuma izlietojumu, **identificētās problēmas:**

1. SLO nav iespējams informāciju par ziedotājiem integrēt no SLO grāmatvedības sistēmas Ziedojumu un dāvinājumu pārskatā, kā rezultātā attiecīgie ieraksti par ziedotājiem tiek veikti manuāli;
2. nav skaidru vadlīniju, kādu tieši informāciju nepieciešams norādīt Ziedojumu un dāvinājumu pārskatā un iepriekšējā gada darbības pārskatā, jo īpaši neskaidrības sagādā SL guvēju skaita novērtēšana un norādīšana;
3. SLO iepriekšējā gada darbības pārskatā un gada pārskatā dublējas informācija, kā rezultātā šī informācija tiek tehniski nokopēta no viena pārskata uz otru;
4. SLO iesniedz atskaites dažādās valsts un pašvaldību institūcijās, aizpildot dažādas informācijas pieprasījumu veidlapas ar atšķirīgā veidā pieprasītu un dažādās detalizācijas pakāpes informāciju.

Finanšu ministrija

6.2. Administratīvā sloga mazināšana SLO (2020.gada padziļinātas izpētes rezultāts)

Nepieciešamās izmaiņas Ziedojumu un dāvinājumu pārskatā:

1. Paredzēt iespēju datu par ziedotājiem un ziedojuma apmēru importam EDS Ziedojumu un dāvinājumu pārskatā;
2. Precīzi nodefinēt, kas tiek saprasts ar prasīto kvantitatīvo informāciju par SL darbības rezultatīvajiem rādītājiem. Kā SL darbības rādītāju norāda, izmantojot mērvienības: fizisku personu – SL guvēju skaits, ja nav iespējams, tad objekts vai teritorija;

3. Atcelt SL guvēju skaita summēšanu.

Finanšu ministrija

6. SL sistēmas administratīvā sloga mazināšana (2020.gada padziļinātas izpētes rezultāts)

Nepieciešamās izmaiņas Iepriekšējā gada darbības pārskatā un turpmākās darbības plānā:

1. Pārskata veidlapā izslēgt prasību norādīt kontaktadrese un faksa numuru, bet prasot norādīt **informāciju, kā sazināties** ar SLO (elektroniski vai telefoniski);
2. VID EDS iestrādāt brīdinājumu, ja tiek **konstatēta neatbilstība** SLO iesniegtajā pārskatā ar statūtos esošo informāciju. SLO statūtos norādītajam mērķim jāatbilst SLO būtībai.
3. Lai novērstu SLO darbības pārskatā esošās informācijas par saņemtā ziedojuma izlietojumu dublēšanos ar gada pārskata ziedojuma izlietojumā norādāmo informāciju, būtu nepieciešams nodrošināt **automātisko datu importu** no gada pārskata uz darbības pārskatu.
4. SLO, iesniedzot darbības pārskatu, jāaizpilda **turpmākās darbības plāns**.

Finanšu ministrija

7. SLK darbības pilnveidošana (2020.gada padziļinātas izpētes rezultāts)

Iedibināt VID un SLK vienotu izpratni par SLO sabiedriskā labuma darbību:

1. Nodrošināt vienotu praksi attiecībā uz SLO vērtēšanu, tāpēc VID sadarbībā ar SLK izstrādā SLO darbības pārskata veidlapā paredzētās informācijas un tās caurskatāmības izvērtēšanas matricu.

2. Katru pārbaudīto SLO darbības pārskatu novērtē punktu sistēmā atkarībā no darbības pārskatā iekļautās informācijas caurskatāmības un informācijas atbilstības pieciem principiem – pilnīgums, pieejamība, pārskatāmība, atklātība, būtiskums.

3. Noteikt vienkāršotu SLO1 gada pārskata un darbības pārskata izskatīšanu.

Finanšu ministrija

7. SLK darbības pilnveidošana

Efektīvāka SLK iesaiste SLO uzraudzībā:

1. SLK izskata pieteikumus un sniedz atzinumus par SLO statusa **piešķiršanu**.
2. SLK izvērtē SLO darbību, ja ir pārkāpts SLO darbību normatīvais regulējums un sniedz atzinumus par SLO statusa **atņemšanu**.
3. SLK **katru gadu izskata** un **vērtē tikai SLO2** darbību.

Finanšu ministrija

Informatīvā ziņojuma turpmākā virzība

1. Šobrīd vēl notiek darbs Domnīcā pie informatīvā ziņojuma projekta, t.sk. sadaļu par saimniecisko darbību.
2. Līdz **š.g. beigām** informatīvais ziņojums tiks izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē.

Finanšu ministrija

Paldies par uzmanību!